

כבוד מבקר המדינה השופט (בדימוס) מיכה לינדרשטראוס, שר החינוך גדעון סער, זוכה אות המופת פרופ' מרדכי קרמניצר, יו"ר המועצה הציבורית שליד אומ"ץ פרופ' מיכאל קורניאלדי וחברי המועצה, כלות והתנים של אות אומ"ץ, משפחות ברלינסקי וכרמון, נבחרי פרס המבקר האמיץ, מתנדבי אומ"ץ, קהל נכבד;

ברשותכם אני רוצה לקדם בברכה קבוצה ייחודית שנוכחת הערב באירוע חגיגי זה. אלה חברי הצוות הבכיר של משרד מבקר המדינה ואיתם יועצו לשעבר של המבקר למאבק בשחיתות ניצב בדימוס יעקב בורובסקי, שביצעו בשנים האחרונות מלאכת קודש במקצוענות ובנחישות לביעור השחיתות השלטונית במדינה.

תנועת אומ"ץ והעיתונאי יואב יצחק שנוכח אתנו הערב פעלו רבות בחשיפת עובדות מאלפות ומסמכים מחשידים שקשורים במעלליו של אולמרט שהיוו נדבך חשוב לסגירת המעגל סביבו. גולת הכותרת של פעילות משותפת זו הייתה משמעותית להכנת תשתית מוצקה לחקירות המשטרה בפרשות השחיתות השונות שבהן היה מעורב אולמרט. לראשונה בתולדות המדינה הוגש כתב אישום נגד ראש ממשלה בעל קופה עמוסה בשרצים ובמומנים.

היה זה מהלך היסטורי שיהווה ציון דרך בתולדות המדינה בדרך למיגור השחיתות הציבורית הגואה שהינה עדיין ארוכה זרועה במהמורות. צר לי על שבערב חגיגי זה עלי לקלקל לכם לשעה קלה את מצב רוחכם כאשר אציג בפניכם ראי שישקף את דמותה האמיתית של החברה הישראלית ללא כחל ושרק.

מדי שנה בתקופה זו של ערב החגים עורכת תנועת אומ"ץ את חשבון הנפש של המדינה בתחומי טוהר המידות, המינהל התקין השוויון בפני החוק והעוולות החברתיות. במסגרת זו אנחנו מעניקים אות הוקרה לגופים, לאישי ציבור, לאנשי תקשורת ולחושפי מעשי שחיתות שגילו אומץ לב, אזרחות טובה, הצטיינו מעבר לנדרש מהם והטביעו את חותמם על החברה הישראלית. תמונת המצב המוסרית והערכית של המדינה בשנה החולפת המשיכה להיות בשפל, האורות שבקצו בקצה המנהרה החשוכה אחרי ששלטון החוק החבוט התעשת והוכיח שכולם שווים כביכול בפניו עדיין לא הביאו את הבשורה הגדולה שאנו מצפים לה.

מדינה שבה עומדים לדין - נשיא לשעבר וראש ממשלה לשעבר, מורשע בפלילים שר משפטים לשעבר, נכלאים בבתי סוהר שר אוצר לשעבר ושר עבודה לשעבר, נחקרים רבנים ראשיים בחשד לביצוע עבירות פליליות, מודחים שופטים שסרחו, מסתבכים בפלילים עשרות ראשי ערים ורשויות מקומיות, מוקעים ראשי מערכת המיסים ונחשפים חודשים לבקרים מעשי עבריינות בגופים ציבוריים וכלכליים גדולים במרבית מגזרי החברה והמשק - אינה מדינה תקינה.

שלטון החוק שהינו אחד מיסודותיה הבסיסיים של המדינה זוכה לבליסטראות מכל עבר ולאמון מוגבל של אזרחיה החשים שהעוגן הולך ונשמת בגלל צדק אחד למיחוסיים למיניהם וצדק שני להמוני העם תורמת לכך, ללא ספק גם הממשלה שמתעלמת מפסקי דין של הבג"צ וחברי כנסת שפועלים לכווץ את הסמכויות של הרשות השיפוטית.

מדינה שבה נחשפת תרבות קלוקלת של שקר בקרב קצינים בכירים ביותר בצה"ל, וחיילים מתעללים באישור מפקדיהם בחבריהם ליחידה, הינה מדינה שחייבת בחשבון נפש. מדינה שבה נכשלת המשטרה פעם אחר פעם בשמירת ביטחון הפנים של אזרחיה ומפקירה את רכושם - אינה מדינה לדוגמא.

האבחון הינו חד-משמעי: המדינה מתפרקת בהדרגה מנכסיה האידיאולוגיים, ערכיה מתפוררים, הפערים החברתיים מתרחבים ללא הרף, הדמוקרטיה מקרטעת, הסובלנות התפוגגה והאחוה התאיידה. אנו חיים בחברה שסועה ומסוכסכת שסמליה המבחיילים הם האלימות והגזענות. חברה שבה קיימת זילות בחייהם של חפים מפשע. אזרחים ומבוגרים וילדים רכים שנרצחים באכזריות חסרת רחמים. המשבר החמור במערכת הבריאות יצר רפואה לא שוויונית. רמת רפואה משובחת למורמים מעם ורמת רפואה נחותה להמוני העם.

זו חברה שעושה רבים מאנשי דור המייסדים של המדינה ומפקירה אזרחים קשישים, וגילויה הם חוסר רגישות והיעדר חסד והכרת תודה.

המשבר החמור ברפואה הקצין את האי-שוויוניות. כיום יש רפואה משובחת למורמים מעם ורפואה נחותה להמוני העם - זו תופעה בלתי נסבלת.

סימני ההיכר של המדינה כיום הם החמדנות והנהנתנות וזאת בזמן שבשוליה חיים מאות אלפי אזרחים בדלות ובעוני. זו קרקע פורייה לעוולות חמורות ולשחיתות חסרת רסן, תחילת סופה של הדמוקרטיה שבה איש הלא ישר בעיניו יעשה.

אחרי כל זאת, האם יש לתמוה על כך שנתוני "מדד הדמוקרטיה" שנמסרו במחצית שנת 2008 לנשיא המדינה הצביעו על כך ש-90 אחוז מאזרחי המדינה סבורים שישראל נגועה בשחיתות. שני שלישי ציינו שהשחיתות הינה ברמה גבוהה, ושליש העריכו שיש בישראל די הרבה שחיתות. רק 9 אחוז מכלל הנשאלים סבורים שיש בישראל שחיתות מועטה. אחוז אחד בלבד מקרב אזרחי המדינה טענו שאין אצלנו בכלל שחיתות.

נתונים מצמררים אלה לא הניעו את אמות הסיפים ולא גרמו לרעידת אדמה. הם אפילו לא הבהילו את נבחרי הציבור שסירבו להיענות לתביעת אומ"ץ להקים ועדת חקירה פרלמנטארית לבדיקת שורשי השחיתות הציבורית ולקביעת דרכים להיאבק בה.

בשל היעדר הבושה ונוכח אפס מעשה התעצמה השחיתות הציבורית שאחד מגילוייה החמורים הינה התעשרותם של אישי מדינה בכירים, בהם שרים, חברי כנסת, ראשי ערים ופקידים בכירים במהלך שירותם הציבורי.

מצב מעורר פלצות כזה יכול להתהוות במדינה כאשר ההון חדר כבר לשלטון, וטובות ההנאה שודרגו לטובות הונאה, ואישי ציבור עבריינים לא מסתפקים בעקיפת החוק אלא משתלחים באוכפיו בבחינת לית דין ולית דיין. זה המחיר שכולנו נאלצים לשלם אחרי שסרחונו של הדג שהחל בראשו הגיע כבר לזנבו. העבריינות הפכה לספורט לאומי והשחיתות הפכה למחלה ממארת ששולחת את גרורותיה גם לחלקות הטובות ומהווה סכנה קיומית לעתיד המדינה.

לשבחו של היועץ המשפטי ייאמר שהוא התעשת בשלהי תקופת כהונתו אחרי שזיהה את הבעיה החברתית החמורה, והגיע למסקנה שאין מקום להמשיך לגלות רפיסות מול אישי מדינה בכירים ולסגור בסיונות תיקים זועקים לשמים ולארץ. היועץ החל להגיש כתבי אישום נגד אישים רמי מעלה. בקימוץ מוזר של סעיפי האישום.

חבל שהיועץ המשפטי לא הקדים לחבור למבקר המדינה שהפגין לאורך שנות כהונתו אומץ לב וזקיפות קומה מול קברניטי המדינה.

תנועת אומ"ץ ניהלה בשנים האחרונות מאבק בלתי מתפשר בשחיתות השלטונית וערכה מעקב צמוד אחר דרכי הטיפול בתיקי החקירות של אנשי השלטון.

באחרונה פנינו אל היועץ המשפטי בבקשה לסיים לפני פרישתו את הטיפול בעומס תיקי החקירה הפתוחים הממתינים להכרעתו, שבהם נחקר גם ראש הממשלה לשעבר, וכן את תיק החקירה נגד שר החוץ.

אומ"ץ מודעת לעיתוי של תוכניתו של שר המשפטים הנוכחי לפצל את תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה על-מנת להחליש את שני בעלי התפקידים וליצור תלות פוליטית. לא נעמוד מנגד ואנו כבר נערכים למאבק ציבורי בנושא זה.

בשנה החולפת נע מצב רוחם של אזרחי המדינה כמטוטלת בין תקווה שפיעמה בהם ששלטון החוק התעשת והוכיח שכולם שווים בפני החוק לרבות שרי ממשלה סוררים, לבין ייאוש שפקד אותם נוכח פריקת העול הכללית והעבריינות הקולקטיבית.

בראשית שנה זו חלו חילופי שלטון במדינה. ראש ממשלה חסר עקבות מוסריות ובעל קופת שרצים עמוסה פרש מתפקידו ועומד לתת את הדין על מעליו.

זו הייתה יכולה להיות שנת המפנה, שנה שבה תודבר השחיתות הציבורית המפלצתית, ינוקו האורוות המצחינות, שנת בשורה לאזרחי המדינה שמתחיל עידן חדש של שלטון המאמץ לעצמו את כללי המינהל התקין וטוהר המידות.

ערב הבחירות פנתה תנועת אומ"ץ אל כל ראשי המפלגות בבקשה שיכללו במצעיהן סעיף מיוחד שבו הן מתחייבות להיאבק בשחיתות השלטונית. למרבה הצער, אף אחת ממפלגות הקואליציה לא נענתה לבקשתנו.

אחרי הבחירות הייתה פנייה נוספת אל ראש הממשלה המיועד בבקשה שיכלול בהסכם הקואליציוני סעיף המחייב את עקירת השחיתות הציבורית, אך הוא התעלם מהפנייה.

במקום זאת הייתה כניעה מבישה לתביעות דרקוניות אולטימטיביות של מנהיג מפלגה - חשוד סדרתי בביצוע מעשים פליליים שהתמנה אחר כך כשר החוץ. הוא האיש שמינה למעשה את השר לביטחון פנים הממונה על המשטרה, את שר המשפטים שהגיש לו בעבר שירותי ייעוץ מקצועיים, את יושב-ראש ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת וגם נציג בוועדה לבחירת שופטים.

מתוך שיכחה, כנראה לא מינה שר החוץ, גם את נציגי שירות בתי הסוהר. אווירת הנכאים של הציבור התחלפה באטימות. סקרים שנערכו בתקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית מלמדים שהרוב המכריע של הנשאלים אינו מאמין שהממשלה תיאבק בשחיתות השלטונית. בינתיים החמירה בעיית האלימות במדינה, הגיעה לממדים מפלצתיים וערערה עוד יותר את ביטחונם של אזרחי המדינה בחוצות הערים. בריונות מאורגנת פשטה בחופי הרחצה, בכבישי הארץ במרכזי בידור ושעשועים, ובמועדוני בילוי. כל דאלים גבר.

הקורבנות של האלימות הם אנשי כוחות הביטחון והמשטרה, מורים ותלמידים, רופאים ואנשי צוותים רפואיים, אנשי תקשורת, ראשי רשויות מקומיות, עובדים סוציאליים ואנשי שירות התעסוקה, ומי לא. נוצרה כבר תופעה של שכירת שירותי אלימות המעניקים אחריות לגרימת נכות קבועה.

סוציולוגים טוענים, מומחים טוענים, שהחברה הישראלית הינה בעלת פוטנציאל גבוה לאלימות מאחר שיש בה את כל המרכיבים הקרימינולוגיים לכך. לדעתם, חלק מהתהליכים שאנו חווים בשנים האחרונות נובעים מחוסר האמון של הציבור בשלטון החוק ובלגיטימציה שלו. יחסו של הציבור למנהיגי המדינה על-רקע פרשות השוחד והשחיתות תרם רבות לחוסר האבחנה בגבולות המותר והאסור שבין אדם לחברו וגם בין אדם למדינה. כך נוצר למעשה החיבור ההרסני בין האלימות לבין השחיתות.

מעל במה זו, אני מבקש להכריז כי אומ"ץ נרתמה בימים אלה גם למערכה באלימות. יהיה דגל נוסף שלנו בשירות העם והמדינה. אומ"ץ כבר מחויבת לפעילות למניעת עוולות חברתיות, סיוע משפטי ואחר לאוכלוסיות חלשות ופגועות, ובחינת המתרחש במוסדות סגורים.

אנחנו מחויבים גם להעניק גיבוי מוחלט לחושפי מעשי שחיתות ולהיאבק למען שרידותם. לקראת סיום דבריי, אני פונה בקריאה אל מבקר המדינה לעשות ככל יכולתו כדי לסייע לאזרחים טובים שחשפו מעשי שחיתות במקומות עבודתם. המציאות מלמדת שרובם הופכים לנרדפים, הם נפגעים בריאותית, משפחתית וכלכלית, הם מפוטרים מעבודתם ומתקשים למצוא מקום עבודה חליפי. המחיר שהם משלמים כבד. הם אינם זקוקים לתעודות הוקרה אלא להגנה ולעבודה. כבוד המבקר, אל תיתן להם להתרסק.

אל שר החינוך, המנהיג בימים אלה רפורמה מבורכת, אני פונה בקריאה לבדוק אפשרות לכלול במסגרת שיעורי האזרחות בבתי הספר לא רק את האלימות אלא גם את נושאי הצורך במינהל תקין ובטוהר המידות. אומ"ץ תהיה מוכנה להכין צוות של מרצים מתנדבים.

בהזדמנות חגיגית זו אני מבקש לציין לשבח את נשיא לשכת רואי החשבון, ראובן שיף, שהוא אורחנו הערב, המסיים שלוש שנות כהונה שבהן תרם רבות למנהל התקין ולטוהר המידות. ולבסוף אני מבקש להודות לצוות ברשותו של המנכ"ל פליצה פלד שארגן את האירוע ולחברי ועדת האות בראשותו של ד"ר רן כוחן על בחירתם המוצלחת.

ברכה אחרונה לכל מתנדבי תנועת אומ"ץ. רבים מפעילי התנועה היו זכאים לעמוד הערב על בימה זו ולזכות באות הוקרה אבל אנחנו לא מקבלים אות אלא מחלקים אות לאחרים.

שנה טובה לכולכם.

אריה אבנרי